

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Herinrichting Jistrum

9 juni 1998

691-76

ISBN 90-421-0365-5
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

commissie voor de milieueffectrapportage

Gedeputeerde Staten van de
provincie Fryslân
Postbus 20120
8900 HM LEEUWARDEN

uw kenmerk
MO/98-29721 B1

uw brief
23 maart 1998

ons kenmerk
U319-98\Mo\mw\691-77

onderwerp
Toetsingsadvies Herinrichting Jistrum

doorkiesnummer
(030) 234 76 07

Utrecht,
9 juni 1998

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een toetsingsadvies uit te brengen over het milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de Herinrichting rond Jistrum. Overeenkomstig artikel 7.26 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de besluitvorming. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag te zijner tijd het (ontwerp-)besluit en de evaluatiedocumenten krijgt toegestuurd.

ir. P. van Duursen
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Herinrichting Jistrum

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Herinrichting Jistrum

Advies op grond van artikel 7.26 van de Wet milieubeheer over het milieueffectrapport over de herinrichting rond Jistrum,

uitgebracht aan Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân door de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze,

de werkgroep m.e.r. Herinrichting Jistrum,

de secretaris

drs. S.A.A. Morel

de voorzitter

ir. P. van Duursen

Utrecht, 9 juni 1998

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
1. Inleiding	1
2. Oordeel over het MER	2
2.1 Algemeen	2
2.2 Toelichting op het oordeel	3
2.3 Tot slot	6
3. Overige opmerkingen over het MER met aanbevelingen voor de besluitvorming	7

Bijlagen

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 23 maart 1998, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 42 d.d. 3 maart 1998
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. INLEIDING

Ten behoeve van de besluitvorming over het herinrichtingsplan Jistrum (oppervlakte van 850 hectare) dient de procedure voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) te worden doorlopen. Het project is in 1989 op het Voorbereidingsschema Landinrichting geplaatst.

Bij brief van 23 maart 1998¹⁾ heeft het bevoegd gezag, Gedeputeerde Staten van Fryslân, de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het opgestelde milieueffectrapport (MER). Het MER is op 4 maart 1998 ter inzage gelegd²⁾.

Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³⁾ De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

Bij de toetsing heeft de Commissie de via het bevoegde gezag ontvangen inspraakreacties en adviezen betrokken⁴⁾. Voor zover relevant in het kader van het advies wordt er met voetnoten naar verwezen⁵⁾.

Op grond van artikel 7.26, lid 1 van de Wm toetst de Commissie:

- aan de richtlijnen van het MER⁶⁾, zoals vastgesteld op 7 juli 1995;
- op eventuele onjuistheden⁷⁾;
- aan de wettelijke regels voor de inhoud van een MER⁸⁾.

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de wettelijke regels en de richtlijnen en gaat zij na welke onderdelen van het MER goed zijn uitgewerkt. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij het besluit over het herinrichtingsplan Jistrum. Is dat naar haar mening niet het geval dan betreft het een *essentiële tekortkoming*. De Commissie zal dan adviseren tot een aanvulling. Overige tekortkomingen worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

-
- 1 Zie bijlage 1.
  - 2 Zie bijlage 2.
  - 3 Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.
  - 4 Wm, artikel 7.26, lid 2.
  - 5 Voor een overzicht van de reacties zie bijlage 4.
  - 6 Wm, artikel 7.23, lid 2.
  - 7 Wm, artikel 7.23, lid 2.
  - 8 Wm, artikel 7.10.

2. OORDEEL OVER HET MER

2.1 Algemeen

De Commissie is van oordeel dat de **essentiële informatie in het MER aanwezig** is om het milieu een volwaardige rol te laten spelen bij het besluit het voorkeursalternatief ("De Mieden") uit te voeren. Het MER bevat echter niet voldoende informatie voor het onderbouwen van een besluit om het meest milieuvriendelijke alternatief (volgens inrichtingsmodel "De Marren") uit te voeren. De reden hiervoor is dat het MER onvoldoende informatie bevat over de milieuaspecten archeologie en historische geografie. Deze informatie is vooral van belang voor de beoordeling van de mogelijke milieugevolgen van het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) omdat in dat alternatief deze milieuaspecten mogelijk (negatief) worden beïnvloed. Deze constatering betekent dat de Commissie adviseert een aanvulling op het MER op te stellen indien wordt gekozen voor het uitwerken van het MMA in het ontwerpplan.

Als gevolg van het ontbreken van kennis in het MER over archeologie en historische geografie en de milieugevolgen voor deze aspecten in het MMA, is het evenmin zeker of dit alternatief daadwerkelijk het MMA is. Het is niet uit te sluiten dat het voorkeursalternatief ten aanzien van archeologie en historische geografie milieuvriendelijker is.

Het MER geeft slechts beperkte informatie over de verstorende werking op fauna van een aan te leggen fietspad in zowel het voorkeursalternatief als het MMA. Voor de keuze van de inrichting van de es bij Jistrum, zoals voorzien in het MMA, geldt dat in feite geen sprake is van een duidelijk MMA. De niet correcte onderbouwing en uitwerking van het MMA op deze punten kan worden hersteld door uitvoering van de aanbevelingen voor de verdere planontwikkeling die de Commissie doet op deze onderdelen (zie paragraaf 2.2). Aanvullend onderzoek in dit stadium van de planvorming acht de Commissie niet zinvol, omdat de aanbevelingen van de Commissie concrete maatregelen betreffen. De nog ontbrekende kennis over de hydrologie (zie hoofdstuk 3 van het advies) zal in het vervolg van de planvorming beschikbaar moeten komen. De Commissie is van mening dat deze kennis niet van essentieel belang is bij de keuze voor het uit te werken voorkeursalternatief. Een aanvulling op het MER wordt daarom niet nodig geacht.

Voor de overige milieuaspecten geeft het MER voldoende informatie op het juiste detailniveau voor de besluitvorming over de keuze tussen de alternatieven. De alternatieven verschillen weinig van elkaar: er is eerder sprake van varianten binnen één alternatief. De Commissie constateert echter dat door de geringe omvang van het gebied en door de weinig tegenstrijdige doelen voor de planvorming meer differentiatie in de alternatieven niet mogelijk en nodig is. Op onderdelen van het plan in relatie tot milieugevolgen heeft de Commissie nog wel opmerkingen en aanbevelingen (zie hoofdstuk 3 van dit advies). De milieugevolgen zijn, uitgezonderd de hiervoor genoemde milieu-aspecten, op hoofdlijnen duidelijk beschreven. De vergelijking van milieugevolgen in termen van doelrealisatie biedt een goede basis voor vergelijking van de alternatieven.

De Commissie heeft bij de toetsing het document "Inrichtingsschets voor het reservaat- en natuurontwikkelingsgebied in De Broek" betrokken. Dit document bevat essentiële informatie voor het onderbouwen van de in het VOP/MER gemaakte keuzen. Het document heeft ter visie gelegen samen met het VOP/MER en is beschouwd als zijnde onderdeel van het VOP/MER.

2.2 Toelichting op het oordeel

Het MMA wordt gevormd door een aantal, voor elk van de onderscheiden landschapstypen verschillende, "deel-varianten" ten opzichte van het voorkeursalternatief. In het algemene oordeel (zie paragraaf 2.1) spreekt de Commissie twijfel uit of dit MMA daadwerkelijk het MMA is. Het betreft de volgende zaken:

Inrichting van de es bij Jistrum

Eén van de uitgangspunten in §4.3.1, p.12 (onderbouwing VOP/MER) betreft de es bij Jistrum. Het bijzondere karakter van dit element wil men benadrukken en er zijn 2 varianten uitgewerkt om de es als bijzonder element herkenbaar te houden. De Commissie meent dat beide varianten de karakteristieke openheid van de es juist zullen aantasten: bij variant 1, onderdeel van het voorkeursalternatief, wordt het planten van hagen (erfafscheidingen) en linden gestimuleerd; bij variant 2, onderdeel van het MMA, stelt men zich voor het unieke karakter van de es te benadrukken door o.a. de wegen op de es te beplanten. Bij zowel het voorkeursalternatief als het MMA wordt de karakteristieke openheid van de es aangetast en is er in feite geen sprake van een duidelijk MMA⁹].

- Om het open karakter van de es te versterken zou vanuit de cultuurhistorie het voorstel zijn de oorspronkelijke beplanting om de es te herstellen/versterken. Eertijds legde men om de es een ondoordringbare beplanting van doornige bomen en struiken zoals meidoorns en sleedoorns aan, teneinde het vee en het wild van de es te houden (veeeking, wildgraaf). Was er een aarden wal opgeworpen waarop de doornige beplanting stond, dan was er sprake van een wildwal. Verder was er geen beplanting op de es aanwezig, m.u.v. soms van een enkele tiendboom (meestal een eik), die aangaf waar een eigendomsgrens liep. De Commissie beveelt aan deze maatregelen te overwegen bij de uitwerking van het ontwerp-plan.

De keuze ten aanzien van het open graslandgebied

Het MER toont niet aan dat de keuze voor een moerasgebied meer milieuvriendelijk is dan een bloemrijk weidevogelgebied¹⁰]. Dit geldt temeer, als zou blijken dat in dit open graslandgebied belangrijke archeologische en/of historisch-geografische waarden aanwezig zouden zijn¹¹]. Informatie daarover is niet in het MER opgenomen.

---

9 Zie ook reactie 12 (bijlage 4).

10 Zie ook reactie 15 (bijlage 4).

11 Zie ook reactie 11 (bijlage 4).

Archeologie

Onderzoek van Molema¹²⁾ toont aan dat de planvorming rekening dient te houden met de aanwezigheid van een nog onbekend bodemarchief in het landinrichtingsgebied Jistrum. Exacte locaties van vindplaatsen, meldings- en attentiegebieden in het landinrichtingsgebied zijn niet aangegeven. Bekend is echter dat op dekzandhoogtes en ringwallen die grenzen aan lage natte milieus, zoals pingoruïnes, veenplassen en riviertjes, sporen van middeleeuwse en prehistorische nederzettingen aangetroffen kunnen worden. De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (I.K.A.W.) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) voor het landinrichtingsgebied Jistrum wijst naast gebieden met respectievelijk hoge en middelhoge waarden zeven terreinen aan die archeologisch van belang zijn. Noch het bekende, noch het onbekende bodemarchief spelen in het VOP/MER een rol bij de beschrijving van milieugevolgen en de vergelijking van alternatieven. Twee voornemens in het landinrichtingsgebied kunnen het bodemarchief negatief beïnvloeden:

- 1 ontgraving en aanleg van de kade in het natuurontwikkelingsplan "De Marren" (het meest milieuvriendelijke alternatief);
- 2 het opschonen/uitgraven van pingoruïnes en dobben (beide alternatieven). Omdat de mogelijke gevolgen voor het bodemarchief bij uitvoeren van het MMA niet bekend zijn, kan feitelijk niet onderbouwd worden dat dit alternatief daadwerkelijk het MMA is. Het is niet uit te sluiten dat het voorkeursalternatief voor dit milieuaspect milieuvriendelijker is. Sowieso zal in het voorkeursalternatief geen aantasting van het bodemarchief plaatsvinden omdat geen belangrijke fysieke ingrepen in de bodem plaatsvinden.

■ Indien het besluit inhoudt het uitvoeren van de variant "de Marren", in het MER aangeduid als MMA, adviseert de Commissie een aanvulling op het MER op te stellen conform het richtsnoer aanvullingen van het Ministerie van VROM¹³⁾. Alleen met behulp van deze aanvulling is een onderbouwing van de keuze voor dit alternatief in dit stadium van de planvorming mogelijk. De aanvulling zou de resultaten moeten bevatten van een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI) voor met name de terreinen die in aanmerking komen voor ontgraving in verband met de aanleg van de kade. Dit onderzoek kan overigens beperkt van opzet zijn en aansluiten bij het project "Archeologie van het houtwallen- en elzensingelgebied Fryslan" dat in opdracht van de provincie Friesland is uitgevoerd.

De pingoruïnes en dobben kunnen stuifmeelkorrels, zaden en allerlei gebruiksvoorwerpen bevatten die daar duizenden jaren bewaard zijn gebleven. Dit is waardevol onderzoeksmateriaal dat door het opschonen en restaureren verloren zou kunnen gaan¹⁴⁾.

■ De Commissie adviseert de pingoruïnes en dobben, die opgeschoond dan wel gerestaureerd moeten worden, paleo-ecologisch te laten onderzoeken. Omdat deze informatie niet van belang is voor de keuze van de alternatieven is het niet nodig deze informatie als aanvulling op het MER te presenteren in deze fase van de besluitvorming. Bij het uitwerken van het ontwerpplan kan dit onderzoek plaatsvinden, zodat de resultaten daarbij een rol kunnen spelen.

-
- 12 Molema, J. (1991): Herinrichting Achtkarspelen, herinrichting Eestrum, Ruilverkaveling Drachten. Een archeologische kartering, inventarisatie en waardering. Biologisch-archeologisch instituut RUG, Groningen.
  - 13 Ministerie VROM (10 januari 1995): Richtsnoer aanvullingen (kenmerk: DGM/EIM/MBB/11n940-02)
  - 14 Zie ook reactie 12 (bijlage 4).

Historische geografie

In opdracht van de Dienst Landelijk gebied (DLG) is een historisch-geografisch onderzoek uitgevoerd¹⁵⁾ maar hoe deze waarden kunnen worden behouden of mogelijk versterkt wordt in het VOP/MER niet besproken. De historisch-geografische waarden en samenhangen worden in het geheel niet genoemd in het VOP/MER¹⁶⁾. Ook dit aspect is vooral van belang bij het beschrijven en beoordelen van de milieugevolgen van de variant "De Marren", in het MER aangeduid als MMA, omdat in dat alternatief door de aanleg van een moerasgebied de grootste gevolgen voor de historisch- geografische samenhang in het gebied optreden. Feitelijk kan daarom niet gesteld worden dat dit alternatief het MMA is.

- Indien het besluit inhoudt het uitvoeren van de variant "de Marren", in het MER aangeduid als MMA, adviseert de Commissie een aanvulling op het MER op te stellen conform het richtsnoer aanvullingen van het Ministerie van VROM. Alleen met behulp van deze aanvulling is een onderbouwing van de keuze voor dit alternatief in dit stadium van de planvorming mogelijk. De aanvulling zou de gevolgen moeten beschrijven van de aanleg van het moerasgebied voor de historisch-geografische waarden van het gebied.

Tracé van het fietspad

De informatie over de varianten voor het fietspad geeft naar het oordeel van de Commissie geen duidelijk antwoord op de vraag welke van beide varianten de meest milieuvriendelijke optie vormt. Bovendien constateert de Commissie dat erg licht over de verstoring van de werking van het fietspad is heengestapt¹⁷⁾ en er niet is gezocht naar minder verstoring en daardoor wellicht meer voor een MMA in aanmerking komende opties.

Verstoring door de aanwezigheid van wegen en paden speelt een belangrijke rol bij weidevogels en grotere moerasvogels en is derhalve een relevante grootheid in het open gebied. In de meer besloten gebiedsdelen speelt een dergelijke verstoring in deze herinrichting een ondergeschikte rol. Voor weidevogels gaat daarnaast een flinke verstoring uit van opgaande begroeiing. In het VOP/MER wordt nauwelijks aandacht besteed aan het feit dat deze verstoring van belang is en aan de kwantitatieve aspecten ervan. Het staat vast dat de beide voorgestelde tracé's in belangrijke mate afbreuk doen aan de waarde van enerzijds de Broek en anderzijds het beheersgebied als weidevogelgebied en waarschijnlijk ook aan die van de Broek als moerasgebied. Gezien de keur aan historische wegen en paden, die in het herinrichtingsgebied aanwezig is, zou mogelijk een derde variant ontwikkeld kunnen worden, die vanuit ecologisch en cultuurhistorisch oogpunt verantwoord is dan het voorgestelde tracé langs de Kuikhornstervaart¹⁸⁾.

-
- 15 Fryske Akademy Leeuwarden (1990) Achtkarspelen-Zuid/Eestrum. Een historisch-geografisch onderzoek voor de landinrichting;
  - 16 Zie ook reactie 1 (bijlage 4).
  - 17 Zie ook reactie 3, 9, 13 en 15 (bijlage 4).
  - 18 Zie ook reactie 1 (bijlage 4).

Aan de zuidkant van de Broek is dan wellicht een 'doorsteek' mogelijk naar het moeras en/of het meer, waarbij de mogelijkheid van een vogelkijkhut benut zou kunnen worden. Met deze variant zouden ook de doelstellingen voor het natuurgebied 'De Broek' (zowel variant "de Mieden" als variant "de Marren") beter te realiseren zijn.

- De Commissie adviseert bij de verdere uitwerking van het ontwerp-plan de hierboven genoemde derde variant voor het fietspad te overwegen vanuit het belang van cultuurhistorie en natuur.

2.3

Tot slot

De opmerkingen in het volgende hoofdstuk van het advies zijn niet van invloed op het eerder gegeven positieve oordeel. De Commissie hoopt hiermee wel een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming. De opmerkingen betreffen:

- de hydrologie;
- het aanplanten van singels;
- het evaluatieprogramma.

3. OVERIGE OPMERKINGEN OVER HET MER MET AANBEVELINGEN VOOR DE BESLUITVORMING

In dit hoofdstuk geeft de Commissie adviezen die naar haar mening van belang zijn voor de kwaliteit van de besluitvorming, maar geen betrekking hebben op essentiële tekortkomingen.

Hydrologie

In de huidige situatie is in de Broek sprake van lichte kwel. Wegvallen van deze (geringe mate van) kwel kan gemakkelijk leiden tot verzuring van de toplaag van de bodem. De in het VOP/MER genoemde plaatselijke ontwikkeling naar bloemrijke graslanden met o.a. Echte koekoeksbloem, Tweerijige zegge en Dotterbloem is dan onwaarschijnlijk. Ook voor weidevogels is verzuring van de toplaag een sterk negatieve factor, die alleen met uitgekiend beheer gecompenseerd kan worden. In dergelijke veengebieden liggen verreweg de beste weidevogelgebieden in kwelgebieden.

- Indien gekozen wordt voor het voorkeursalternatief (vnl. een open graslandgebied) acht de Commissie het wenselijk de hydrologische situatie in het gebied nader te onderzoeken. Hierbij zal het onderzoek met name gericht moeten zijn op de wijze waarop de gewenste drooglegging in de Broek en het naastliggende gebied de gewenste kwelsituatie kan versterken of stabiliseren. Gelet op het bijzondere karakter van het hydrologische systeem zullen ook de hogere gronden in dit onderzoek moeten worden betrokken. Aandachtspunten hierbij zijn:
  - Behoort versterking van de huidige kwel in de Broek tot de mogelijkheden en zo ja, wat zijn daartoe de mogelijkheden?
  - Het water dat in het natuurgebied de Broek nodig is kan betrokken worden uit de boezem of direct afkomstig zijn van de hoger gelegen landbouwgronden. Gezien het karakter van de landbouw (vrij extensieve melkveehouderij) en de eisen die in de nabije toekomst wettelijk aan de landbouw worden gesteld is het aannemelijk dat de kwaliteit van het water afkomstig van de hogere gronden beter is of zal zijn dan dat uit de boezem. De Commissie beveelt aan te onderzoeken hoe het water van de hogere gronden maximaal kan worden benut, onder andere door conservering¹⁹?
  - In de inventarisatie van inspraakreacties, opgesteld door de landinrichtingscommissie, wordt melding gemaakt van een beekje op de hogere gronden. Het VOP/MER besteedt daaraan geen aandacht. Wat is de functie van het beekje in het gebied²⁰?
  - In hoeverre wordt kwel 'afgevangen' door bestaande of geplande sloten?
  - In hoeverre kan de kwel versterkt worden door het reservaat zoveel mogelijk te laten aansluiten op het vrij afstromende gebied? Dit zou kunnen door de eventuele uitbreiding van het reservaat niet aan de noordkant van

---

19 Zie ook reactie 9 (bijlage 4).

20 Zie ook reactie 12 (bijlage 4).

de Broek te kiezen, maar aan de oostkant, aansluitend op de hogere gronden²¹).

Er is hier overigens sprake van een geringe mate van kwel, zodat het goed voorstelbaar is, dat bovengenoemd onderzoek geen verandering van de plannen teweeg zal brengen. Indien dat het geval is adviseert de Commissie dat te motiveren bij het ontwerpplan.

De verbetering van de afwatering leidt zonder aanvullende maatregelen tot versnelling van de afvoer (het water is sneller op de boezem) en daarbij mogelijk tot verlaging van de gemiddeld hoogste grondwaterstand. Verbetering van de afwatering kan bereikt worden door verruiming van kunstwerken en watergangen. De verbetering van de afwatering kan gecombineerd worden met de maatregelen die de retentie van het water in het gebied bevorderen. Dit kan worden bereikt door plaatselijk ruimte te maken door de aanleg van extra brede plasbermen of zelfs retentiebekkens. Door deze aanvullende maatregelen kunnen de negatieve effecten (toename van verdroging) gecompenseerd worden²²).

- De Commissie adviseert verbetering van de afwatering te combineren met aanvullende maatregelen ter compensatie van verdroging.

Singels

Het VOP/MER geeft niet aan wat de effecten van de natuurontwikkelingsplannen en andere inrichtingsplannen op de historisch-geografische waarden zijn.

- De Commissie adviseert bij de verdere planuitwerking de gevolgen van natuurontwikkelingsplannen en andere (landschaps)plannen voor historisch-geografische waarden te beschrijven, en keuzen voor inrichtingsmaatregelen te motiveren.

Evaluatieprogramma

- De Commissie beveelt aan bij de uitvoering van een evaluatieprogramma in ieder geval aandacht te besteden aan:
  - de ontwikkeling van de natuurwaarden in het natuurgebied "de Broek".
In geval van uitvoering van de weidevogelvariant: ontwikkelt zich inderdaad een rijke vogelgemeenschap en plaatselijk soortenrijk nat grasland (inclusief de ontwikkeling van de grondwaterstanden, de grondwaterkwaliteit en de oppervlaktewaterkwaliteit)
In geval van uitvoering van de moerasvariant: ontwikkelt zich inderdaad een gevarieerd laagveenmoeras met zeldzame fauna-elementen (inclusief de ontwikkeling van de oppervlaktewaterkwaliteit);
  - de kwaliteit en kwantiteit van heggen en singels;
  - de mate van herstel van poelen en dobben.

---

21 In dit verband wordt ook gewezen op inspraakreactie 18, waarin weer een geheel andere begrenzing voor het reservaatgebied wordt voorgesteld waarbij aan de oostkant het reservaatgebied juist wordt verkleind (bijlage 4).

22 Zie ook reactie 12 (bijlage 4).

BIJLAGEN

bij het Toetsingsadvies over het
milieueffectrapport
Herinrichting Jistrum

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 23 maart 1998 waarin de Commissie
in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

provinsje fryslân
provincie fryslân

postbus 20120
8900 lms Leeuwarden
wechakmaria 51
telefoan (058) 192 59 25
telefax (058) 192 51 25

Commissie voor de milieu-effectrapportage
Arthur van Schendelstraat 800
Postbus 2345
3500 GR UTRECHT

Leeuwarden, 23 maart 1998

Ons kenmerk : MO/98-29721 B1
Afdeling : Landelijk Gebied
Toestel : ...667/P. de Jong/MF
Uw kenmerk : -
Bijlage(n) : 7

Onderwerp:
Toepassing Wet Milieubeheer:
herinrichting Jistrum;
toezending VOP/MER c.a.

Hierbij zenden wij u vijf exemplaren van het voorontwerp-landinrichtings-
plan/milieu-effectrapport (VOP/MER) voor de herinrichting Jistrum.
Tevens zenden wij u een exemplaar van de tekst van de openbare kennis-
geving.

Op 4 februari 1998 ontvingen wij het VOP/MER Jistrum.

Het VOP/MER is vanaf 4 maart 1998 ter inzage gelegd. Vanaf die datum tot
en met uiterlijk 3 juni 1998 is het mogelijk om schriftelijk te reageren
op het VOP/MER. Voor details verwijzen wij naar bijgevoegde openbare
kennisgeving.

Wij hebben besloten gedurende de fase van inspraak op het VOP/MER een
aantal taken te delegeren naar de LC Jistrum. De omvang van deze delega-
tie is weergegeven in onze brief naar de LC Jistrum als reactie op het
ingediende VOP/MER.

Een afschrift van deze brief is bijgesloten (kenmerk MO/98-12065).
Kortheidshalve verwijzen wij naar dat afschrift.

Wij verzoeken u ons tot of op uiterlijk vijf weken na afloop van de
inspraaktermijn te adviseren over de inhoud van het VOP/MER op grond van
de Wet milieubeheer, onze richtlijnen en met inachtneming van onze
reactie aan de LC op het VOP/MER.

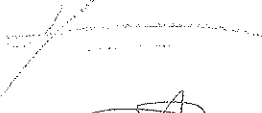
milieu-effectrapportage

provinsje fryslân
provincie fryslân

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met de heer P. de Jong,
werkzaam bij de afdeling Landelijk Gebied (058 - 2925667).

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

voorzitter,

loco-griffier.

provinsje fryslân

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de toestingsprocedure in Staatscourant nr. 42 d.d. 3 maart 1998

HERINRICHTING JISTRUM

Kennisgeving ingevolge art. 77.2 van de landinrichtingswet
en art. 7.30 en 7.31 van de Wet Milieubeheer

START INSPRAAK VOORONTWERPPLAN/MILIEUEFFECTRAPPORT

De Landinrichtingscommissie voor de herinrichting Jistrum maakt mede namens Gedeputeerde Staten van Fryslân bekend dat met ingang van 4 maart 1998 voor genoemde herinrichting het gecombineerde Voorontwerpplan, tevens Milieu-effect-rapport (VOP/MER) in de inspraak is gebracht. Het rapport ligt tijdens kantooruren ter inzage op de volgende adressen:

- gemeentehuis Tytsjerksteradiel, Raadhuisweg 7, Burgum;
- gemeentehuis Achtkarspelen, Stationsplein 1, Buitenpost;
- provinciehuis Provincie Fryslân, Tweebaksmarkt 52, Leeuwarden;
- Promarkt Hamstra, De meren 1, Jistrum;
- kantoor Dienst Landelijk Gebied, Tesselschadestraat 7, Leeuwarden.

In het gebied wordt een gecombineerde voorlichtings- en inspraakavond gehouden op:
- woensdag 18 maart, rest. Phoenix te Jistrum, aanvang 20.00 uur.
Deze bijeenkomst is tevens openbare zitting voor de milieu-effectrapportage.

Voor persoonlijke vragen wordt een informatiedag gehouden op:
- vrijdag 20 maart, rest. Phoenix te Jistrum, van 9.00 tot 17.00 uur.
Tijdens deze informatiedag is een ieder in de gelegenheid zich persoonlijk op de hoogte te stellen van het plan.

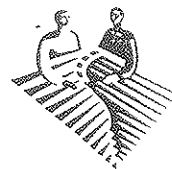
In het VOP/MER zijn tevens 2 alternatieven opgenomen voor de inrichting van het natuurgebied De Broek. Eerder is door Gedeputeerde Staten van Fryslân voor dit gebied een voor-ontwerpbegrenzing vastgesteld ingevolge de Regeling beheers-overeenkomsten en natuurontwikkeling (Rbon). Hierop komt nog een vervolgproucedure van het eveneens door Gedeputeerde Staten van Fryslân vast te stellen zogenaamde Begrenzingenplan Rbon. In dat plan wordt rekening gehouden met de keuze voor inrichting na gehouden inspraak over het nu aan de orde gestelde VOP/MER Jistrum. De Rbon-vaststellingsprocedure zal derhalve later plaatsvinden. Aangezien het VOP/MER-rapport voorstellen bevat over de inrichting van het natuurgebied De Broek nodigen wij een ieder uit hierop nu al in te spreken.

Het VOP/MER-rapport is kosteloos verkrijgbaar bij het secretariaat van de Landinrichtingscommissie voor de herinrichting Jistrum. Schriftelijke inspraakreacties kunnen door een ieder bij het secretariaat worden ingediend, bij voorkeur voor 17 april 1998, maar uiterlijk tot en met 3 juni 1998.

Secretariaat Landinrichtingscommissie Jistrum
Postbus 2003
8901 JA Leeuwarden
tel. 058-2955255

De Landinrichtingscommissie Jistrum
mede namens GS van Fryslân

A. Sibma, voorzitter
W.J. Ebbens, secretaris

dienst landelijk gebied

voor ontwikkeling en beheer

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Landinrichtingscommissie Jistrum

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Fryslân

Besluit: vaststelling herinrichtingsplan ingevolge artikel 81 van de Landinrichtingswet

Categorie Besluit m.e.r. 1994: C09.2

Activiteit: De voorgenomen activiteit betreft de uitvoering van een herinrichting van het gebied rond Jistrum met een oppervlakte van 850 hectare.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 20 april 1995

richtlijnenadvies uitgebracht: 29 juni 1995

richtlijnen vastgesteld: 7 juli 1995

kennisgeving MER: 3 maart 1998

toetsingsadvies uitgebracht: 9 juni 1998

Bijzonderheden: In het richtlijnenadvies beschouwde de Commissie de structuur van de landbouwbedrijven (verkaveling, perceelsgrootte) het belangrijkste knelpunt in het plangebied. Het tweede knelpunt was het realiseren van een natuurgebied in het open graslandgebied en het daarbij behorende natuurdoeltype. Voor het open graslandgebied adviseerde de Commissie twee thema's voor natuurdoeltypen uit te werken, namelijk voor weidevogels en voor moeras. Aangezien de waterkwaliteit en de -kwantiteit in belangrijke mate bepalend zijn voor de natuurwaarden, verdient met name de hydrologie in de beschrijvingen de aandacht.

Over de ontwikkeling van de natuur in het open graslandgebied had al besluitvorming plaatsgevonden. Gelet echter op de inspraak en de inhoud van de startnotitie beval de Commissie aan om de bovengenoemde alternatieven in het MER uit te werken.

Naast deze varianten zouden de grootte en ligging van het natuurgebied, het medegebruik van dat gebied door landbouwers en de aanleg c.q. het herstel van fiets- en wandelpaden in de alternatieven kunnen worden betrokken.

Al deze elementen zijn in het MER aan de orde gekomen op voldoende wijze, zodat de Commissie oordeelde dat het MER een goede basis is om het milieu een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Wel adviseerde de Commissie nog een aantal aspecten bij de verdere besluitvorming nader uit te werken. Deze aspecten betroffen de archeologie, de historische geografie, de ligging van het fietspad in het reservaatgebied, de inrichting van de es bij Jistrum, de hydrologie in het gebied, de aanleg van de singels en het evaluatieprogramma.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. H.F.M. Aarts

drs. W. Altenburg

ing. P.F.J. Brandsen

ir. P. van Duursen (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep:

mr. R.J. Sielcken (richtlijnenfase), drs. S.A.A. Morel (toetsingsfase).

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	199710 19971221	J. Krol J. Krol en R. Sietzema	Jistrum	19980518
2.	19980314	W. Poppinga	Jistrum	19980518
3.	19980314	Fauna Beheer Eenheid "Tusken Mar en Lauwers"	Gerkesklooster	19980518
4.		J. Tjepkema	Jistrum	19980518
5.	19980417	Nv Elektriciteits-Produktiemaat- schappij Oost- en Noord-Nederland	Bergum	19980518
6.	19980406	O. Kloetstra	Noordbergen	19980518
7.	199804	P.H. Sijtsma en N. Sijtsma-Smid	Kootstertille	19980518
8.		C. Baarda	Jistrum	19980518
9.	19980416	Staatsbosbeheer regio Fryslân	Leeuwarden	19980518
10.	19980318	N.V. Nederlandse Gasunie	Deventer	19980518
11.	19980330	Rijksdienst voor Oudheidkundig Bo- demonderzoek	Amersfoort	19980518
12.		Landinrichtingscommissie Herinrich- ting Jistrum, inspraakverslag mon- delinge en schriftelijke inspraakreac- ties VOP/MER		19980609
13.	19980526	Burgemeester en Wethouders van Tytsjerksteradiel	Burgum	19980604
14.		Dagelijks bestuur van Waterschap Friesland	Leeuwarden	19980604
15.	19980528	Vogelwacht Jistrum	Jistrum	19980604
16.		A.J. Vos	Jistrum	19980604
17.		A. Bannink en N. Bannink-Visser	Jistrum	19980604
18.	19980528	Firma Fokkema en Maatschap Broersma-v.d. Meer	Jistrum	19980609
19.		H. Westerhof	Jistrum	19980609

